

JANINA WOLTER

Z HISTORII OGRODU BOTANICZNEGO W LUBLINIE

Ogród Botaniczny w Lublinie ma już swoją kilkunastoletnią tradycję. Projekt jego założenia powstał bowiem już w drugim roku istnienia Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej. Na posiedzeniu Senatu w dniu 2 stycznia 1946 r. dziekan Wydziału Przyrodniczego prof. dr J. Mydlarski poruszył sprawę przydziału terenu

pod Ogród Botaniczny, co wiązało się z planami założenia przyszłego Miasteczka Uniwersyteckiego. W lutym tegoż roku Senat postanowił powierzyć kierownictwo prac i opiekę nad utworzeniem Ogrodu prof. dr J. Motyce, który z dniem 26 czerwca 1946 r. został powołany na stanowisko kierownika Ogrodu.

W roku następnym Senat UMCS postanowił wydzielić Ogród Botaniczny z Wydziału Matematyczno-Przyrodniczego, jako instytucję pozawydziałową. Rozwiązanie to jednak nie zdało egzaminu życia i dlatego już w 1948 r. Senat, na wniosek prof. Motyki, połączył Ogród z Katedrą Systematyki i Geografii Roślin tak pod względem personalnym, jak i inwentarzowym.

Pierwszym pracownikiem Ogrodu prócz prof. Motyki był asystent D. Fijałkowski; pełnił on funkcje inspektora Ogrodu i sprawował techniczno-ogrodnicze kierownictwo od chwili jego założenia w 1947 r.

W kolekcjonowaniu, zwłaszcza drzew i krzewów, wydatną pomoc okazywały różne instytucje, jak: Zakłady Zieleni Miejskiej w Lublinie, Arboretum w Kórniku i w Rogowie, Państwowy Instytut Gospodarstwa Wiejskiego w Puławach, Zakłady Ogrodnicze F-my Freege w Krakowie, Ogrody Botaniczne w Polsce i Okręg Lasów Państwowych w Lublinie. Poważną kolekcję zakupiono z opuszczonego ogrodu koło Opola Śląskiego.

Zbierane z różnych stron osobliwości roślinne mnożono w szkółce, w której po kilku latach było około 60 000 okazów drzew i krzewów. W dziale bylin zgromadzono około 1500 gatunków roślin.

Przez cały czas istnienia Ogród Botaniczny borykał się z dużymi trudnościami finansowymi i brakiem odpowiedniego personelu technicznego. Mimo tych trudności Ogród Botaniczny spełniał dość dobrze zadania dydaktyczne w stosunku do studentów Biologii, młodzieży szkół średnich, a częściowo zadania naukowe; był on bowiem m. in. terenem badań nie tylko botanicznych, lecz i zoologicznych (zob. spis literatury).

Od 1964 r., dzięki usilnym staraniom kierownictwa uczelni, polepszo radykalnie zewnętrzny wygląd Ogrodu. Wybudowano asfaltowe alejki, założono sieć wodociągową i oświetleniową oraz ogrodzono doświadczalną część Ogrodu.

Już w połowie 1950 r. Komisja Senacka do spraw Ogrodu Botanicznego, przychylając się do wcześniejszego (z 1945 r.) wniosku prof. Motyki, uznała, że dotychczasowe miejsce w obrębie Miasteczka Uniwersyteckiego nie jest w stanie spełnić wszystkich potrzeb tego rodzaju placówki naukowo-dydaktycznej, ze względu na mało zróżnicowane warunki siedliskowe, trudności w nawadnianiu terenu itp. Miejscem najbardziej odpowiednim pod Ogród Botaniczny okazał się stary i zniszczony park na Sławinku, w północno-zachodniej części Lublina, odznaczający się bardzo zróżnicowanym układem fizjograficznym.

Starania o przyznanie go Uniwersytetowi zostały sfinalizowane aktem notarialnym z dnia 6 lutego 1958 r. Na podstawie tego aktu UMCS przejął obszar o powierzchni ponad 13 ha. W tym samym czasie złożono wniosek do Prezydium MRN w sprawie przydziału terenów zamiennych na dalszą partię Ogrodu, w celu zabezpieczenia jego rozwoju przestrzennego (do ok. 21 ha).

W r. 1960 mgr K. Bryński opracował szczegółowe założenia inwestycji Ogrodu Botanicznego «Sławinek», które zostały zatwierdzone przez Ministerstwo Szkolnictwa Wyższego. Projekt podkreśla wyjątkową przydatność omawianego terenu dla Ogrodu Botanicznego nie tylko siedliskową, ale i historyczną, uświetnioną pamiątką narodową przez tzw. «Dworek Kościuszków».

Nowym etapem w historii Ogrodu Botanicznego było wydzielenie go jako zakładu przy katedrze Systematyki i Geografii Roślin oraz powołanie na stanowisko Kierownika Ogrodu doc. dra D. Fijałkowskiego. Prof. Motyka zgodził się być nadal doradcą naukowym.

Dzięki staraniom Towarzystwa Przyjaciół UMCS, Akademii Medycznej i Wyższej Szkoły Rolniczej uzyskano fundusze (m. in. z SFOS oraz WRN w Lublinie i Rzeszowie) na opracowanie przez architekta inż. O. Hansena z Warszawy projektu koncepcyjnego zagospodarowania terenów Ogrodu Botanicznego na Sławinku. Projekt ten przewiduje utworzenie 12 stoisk obserwacji różnych grup roślinności (roślin wodnych, łąkowych i bagiennych, siedlisk kwaśnych i zasadowych, stepowych, różanki, skupień drzew krajowych i egzotycznych itp.), połączonych ze sobą siecią dróg i ścieżek oraz ośrodka gospodarczego i administracyjnego, obejmującego cztery szklarnie, halę wegetacyjną, budynki administracyjne, gospodarcze i mieszkalne.

Do najpilniejszych zadań, jakie stoją w chwili obecnej przed administracją Uniwersytetu, jest realizacja części gospodarczej, w pierwszej kolejności budowa szklarni, sieci dróg i zalewu. Pracownicy Ogrodu już obecnie podjęli prace nad zagospodarowaniem roślinnym Sławinka; założono szkółki drzew i krzewów, uzupełnia się różnymi osobliwościami roślinnymi wąwozy i zbocza, przygotowano materiały pod przyszłe alpinarium, różankę i płat stepowy. Po wykonaniu zalewu zostaną założone łączki z roślinnością bagienną i wprowadzone rośliny wodne.

W związku z rozbudową «Miasteczka Uniwersyteckiego» powołano w 1963 r. komórkę organizacyjną pod nazwą «Zieleń Uniwersytecka», która zajmuje się zagospodarowaniem roślinnym «Miasteczka», obejmującego łącznie około 50 ha. Istnieje ścisła współpraca Ogrodu Botanicznego z «Zielenią», gdyż «Zieleń» czerpie w pewnym zakresie z zasobów Ogrodu, natomiast Ogród, nie mając chwilowo własnej kadry stałych pracowników fizycznych, korzysta z pomocy pracowników «Zieleni».

Obecnie kadra pracowników Ogrodu składa się z 9 osób: 5 pracowników naukowych, 2 naukowo-technicznych, 2 technicznych oraz pracowników fizycznych pracujących wspólnie z «Zielenią Uniwersytecką».

W ostatnich kilku latach przejawia się coraz większe zrozumienie dla spraw i potrzeb Ogrodu Botanicznego, co w dużej mierze należy zawdzięczać realizowanym z niespożyłą energią staraniom rektora G. S. Seidlera.

LITERATURA

- Strawiński K., Daszkiewicz J., 1955. Muchówki (*Diptera*) występujące na zboczach Lubelszczyzny i próba ustalenia ich gospodarczego znaczenia. Ann. UMCS Vol. X, 12, Sectio E.
- Daszkiewicz-Hubicka J., 1958. Porównawcze badania nad niektórymi danymi z biologii *Meromyza saltatrix* L. i *Chlorops pumilionis* Bjerk. Ann. UMCS Vol. X, 22, Sectio C.
- Hubicka J. i Buchalczyk A., 1962. Badania porównawcze nad morfologią *Oscinella pusilla* Meig. i *Oscinella* L. okolic Lublina. Ann. UMCS Vol. XII, 3, Sectio C.
- Grzycka K., Miłkowska J., 1962. Brzoza karłowata w Ogrodzie Botanicznym UMCS w Lublinie. «Biuletyn Ogródów Botanicznych», nr 2.
- Krzaczek W., 1964. Rodzaj Róża (*Rosa* L.) na Lubelszczyźnie. Część I. Fragn. Flor. et Geobot. Ann. 10, Pars 3.